

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 19 lutego 2016 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi Śródmieścia w Łodzi, X Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. z dnia 6 lipca 2015 roku i przyznał M. W. prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego od dnia 26 maja 2015 roku do dnia 6 lipca 2015 roku oraz urlopu rodzicielskiego od dnia 7 lipca 2015 roku do dnia 4 stycznia 2016 roku oraz zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. na jej rzecz kwotę 180 zł (tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego).

Powyższe orzeczenie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

Wnioskodawczyni prowadzi działalność gospodarczą. Nie podwyższała składek ZUS, odprowadzała najniższe składki.

Od porodu do dnia 25 maja 2015 roku ubezpieczona korzystała z zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu macierzyńskiego (podstawowego).

Córka wnioskodawczyni często choruje. W czasie, kiedy upływał termin do złożenia wniosku dziecko było chore, miało gorączkę, odwołująca nie miała możliwości zostawienia dziecka pod opieką innej osoby. W tym okresie wnioskodawczyni chodziła z córką do lekarza na zastrzyki. Dziecko wymagało ciągłej opieki matki.

Mąż wnioskodawczyni pracuje w K. w Przedsiębiorstwie (...). Zdarzało się, że zaczynał pracę o godzinie 5.00 rano, a kończył ją o nieregularnych porach; średnio pracował w godzinach 6.00 – 17.00. Matka wnioskodawczyni mieszka niedaleko, jednak po śmierci siostry wnioskodawczyni leczy się na depresję, dlatego wnioskodawczyni nie chciała z nią zostawiać dziecka.

Jak tylko dziecko lepiej się poczuło, to wnioskodawczyni udała się do ZUS, aby złożyć wniosek o przyznanie jej zasiłku macierzyńskiego.

W placówce ZUS wnioskodawczyni dowiedziała się, że upłynął termin do złożenia wniosku. Pracownik ZUS poinformował odwołującą, iż konieczne jest złożenie zaświadczenia od lekarza, że dziecko chorowało i wymagało opieki matki i z tego powodu odwołująca nie mogła złożyć wniosku w odpowiednim terminie oraz oświadczenia samej ubezpieczonej na tę okoliczność.

W dniu 5 czerwca 2015 roku wnioskodawczyni złożyła w siedzibie organu rentowego wniosek o zasiłek macierzyński z tytułu dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu wychowawczego z kompletem załączników, o których poinformował ją pracownik ZUS.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd rejonowy uznał, iż odwołanie podlega uwzględnieniu.

Wskazał w uzasadnieniu, iż w przedmiotowej sprawie organ rentowy odmówił wnioskodawczyni przyznania zasiłku macierzyńskiego w wymiarze dodatkowych 6 tygodni oraz zasiłku macierzyńskiego w okresie urlopu rodzicielskiego. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał się na niedotrzymanie terminu, w jakim należało złożyć wniosek o przedmiotowe świadczenia.

W związku z powyższym rozstrzygnięcie sprawy sprowadza się, de facto, do oceny jaki charakter ma termin zakreślony w ustawie, do złożenia wniosku.

Na wstępie Sąd Rejonowy zauważył, iż istotnym elementem w niniejszej sprawie jest fakt, iż na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 2015 roku przepisy dotyczące urlopów macierzyńskich i rodzicielskich, a zatem w konsekwencji świadczeń z ubezpieczenia społecznego związanych z tymi urloпами, doznały zasadniczej zmiany. Zmiana ta dotyczy regulacji zarówno na gruncie przepisów Kodeksu pracy, jak i ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia

społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Sąd jest jednak związany brzmieniem przepisów, jakie obowiązywały na dzień wydawania przez organ rentowy spornej decyzji. Pogląd ten jest ugruntowany w judykaturze i został wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 8 kwietnia 2014 roku w sprawie III AUa 1245/13 (Legalis nr 1024174) i potwierdzony przez Sąd Najwyższy orzeczeniem z dnia 24 marca 2015 roku w sprawie I UK 279/14 (Legalis nr 1242098). W obu tych orzeczeniach sformułowano tezę, iż „z przepisu art. 316 §1 KPC wynika ogólna zasada obowiązująca w postępowaniu cywilnym, zgodnie z którą podstawą rozstrzygnięcia jest stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy. Nie budzi wątpliwości, że „stan rzeczy” w rozumieniu powyższego przepisu obejmuje również stan prawny. Na gruncie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych powyższa reguła doznaje weryfikacji z tego względu, że postępowanie sądowe w tych sprawach wszczynane jest na skutek odwołania wniesionego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, które zastępuje pozew. Postępowanie to ma zatem charakter odwoławczy, a jego przedmiotem jest ocena zgodności z prawem wydanej decyzji. Zasada ta nie ma charakteru absolutnego. Ma ona bowiem uzasadnienie tylko wtedy, kiedy odwołanie się do art. 316 §1 kpc wypaczałoby charakter postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i prowadziłoby do jaskrawego pominięcia odrębności tego postępowania przez całkowite pozbawienie znaczenia postępowania administracyjnego poprzedzającego postępowanie sądowe”.

Sąd I instancji wskazał, iż podstawę prawną, w niniejszej sprawie, stanowi art. 29 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tj. Dz. U. z 2014 roku poz. 159) w brzmieniu sprzed dnia 22 lutego 2016 roku. Zgodnie z tym przepisem zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego lub w okresie urlopu wychowawczego między innymi urodziła dziecko. Ust. 5 komentowanego przepisu stanowił, że zasiłek macierzyński przysługuje przez okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu rodzicielskiego.

Zasiłek macierzyński stanowi świadczenie okresowe, wypłacane przez czas określony ściśle przez ustawodawcę. Celem tego świadczenia jest zapewnienie środków utrzymania w miejsce utraconych zarobków osobie, która powstrzymuje się od pracy w związku z przyjściem na świat dziecka i koniecznością sprawowania nad nim opieki i pielęgnacji w pierwszych miesiącach życia (por. wyrok TK z dnia 24 marca 2015 roku w sprawie P 42/13, Legalis nr 1200646).

Warunki nabycia prawa do zasiłku macierzyńskiego zostały w sposób wyczerpujący uregulowane w art. 29 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Nabycie prawa do tego zasiłku nie jest zależne od spełnienia żadnych dodatkowych przesłanek, w szczególności nie zostało objęte okresem wyczekiwania (karencji), jak w przypadku nabycia prawa do zasiłku chorobowego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2014 roku w sprawie I UK 400/13, Legalis 998529).

Zasiłek macierzyński przysługuje przez okres ustalony w Kodeksie pracy jako okres urlopu macierzyńskiego. Wymiar tego urlopu reguluje art. 180 §1 k.p. Zgodnie z tym przepisem urlop macierzyński wynosi:

- 20 tygodni w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie,
- 31 tygodni w przypadku urodzenia dwojga dzieci przy jednym porodzie,
- 33 tygodni w przypadku urodzenia trojga dzieci przy jednym porodzie,
- 35 tygodni w przypadku urodzenia czworga dzieci przy jednym porodzie,
- 37 tygodni w przypadku urodzenia pięciorga i więcej dzieci przy jednym porodzie.

Przed przewidywaną datą porodu może przypadać nie więcej niż 6 tygodni urlopu macierzyńskiego. Po porodzie przysługuje urlop niewykorzystany, do pełnego wymiaru urlopu macierzyńskiego przysługującemu w danym przypadku (art. 180 §3 i §4).

Zasiłek macierzyński przysługiwał również za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego. Zgodnie z art. 182¹ §1 k.p. w brzmieniu sprzed nowelizacji, pracownik ma prawo do dodatkowego urlopu macierzyńskiego w wymiarze:

- 6 tygodni w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie,
- 8 tygodni w przypadku urodzenia dwojga i więcej dzieci przy jednym porodzie.

Dodatkowy urlop macierzyński udzielany był jednorazowo w wymiarze tygodnia lub jego wielokrotności, bezpośrednio po wykorzystaniu urlopu macierzyńskiego.

Ubezpieczony ma również prawo do otrzymania zasiłku macierzyńskiego za okres urlopu rodzicielskiego. Urlop ten przysługiwał po wykorzystaniu dodatkowego urlopu macierzyńskiego w pełnym wymiarze określonym w art. 182¹ k.p. Urlop rodzicielski przysługiwał w wymiarze 26 tygodni (przed 22 lutego 2016 roku) – bez względu na ilość dzieci urodzonych przy jednym porodzie. Urlop ten jest udzielany jednorazowo lub nie więcej niż w trzech częściach. Oboje rodzice mogą korzystać z tego urlopu jednocześnie, wówczas łączny wymiar urlopu nie może przekroczyć 26 tygodni (art. 182^{1a} k.p.)

Do uzyskania świadczenia w postaci zasiłku macierzyńskiego niezbędne jest przedstawienie dokumentów, określonych w przepisach. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2012 roku w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tj. Dz. U. z 2014 roku poz. 1594) obowiązujące do dnia 31 grudnia 2015 roku, regulowało kwestię dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego, za okres ustalony w przepisach Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego. Aby uzyskać przedmiotowe świadczenie, należało przedstawić:

- zaświadczenie lekarskie wystawione na zwykłym druku, określające przewidywaną datę porodu – za okres zasiłku przypadający przed porodem;
- skrócony odpis aktu urodzenia dziecka lub jego kopię potwierdzoną przez płatnika zasiłku za zgodność z oryginałem – za okres zasiłku przypadający po porodzie (§9 rozporządzenia).

Dowodami stanowiącymi podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonemu za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego były:

- w przypadku pracownika – zaświadczenie pracodawcy o okresie udzielonego dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz zaświadczenie pracodawcy o okresie i wymiarze czasu pracy wykonywanej w czasie dodatkowego urlopu;
- w przypadku osoby niebędącej pracownikiem – wniosek tej osoby, złożony płatnikowi zasiłku macierzyńskiego przed terminem rozpoczęcia korzystania z tego zasiłku za okres ustalony przepisami Kodeksu Pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego (§18 rozporządzenia).

Sąd I instancji podkreślił, iż powyższe regulacje, w szczególności ustawa o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, dokonują w swojej treści szerokiego odwołania do regulacji Kodeksu pracy. Zauważyć należy jednak, iż w przypadku osób ubezpieczonych, nie będących pracownikami należy stosować te regulacje nie wprost, ale odpowiednio dostosowując je do konkretnej sytuacji. Dlatego też zasadne jest wskazanie, iż pracownika, który chce skorzystać z dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego obowiązuje termin do złożenia wniosku u pracodawcy – 14 dni (przed zmianą wchodzącą w życie 22 lutego 2016 roku, a po zmianie 21 dni) przed planowaną datą rozpoczęcia korzystania z danego urlopu. Jest to podyktowane ryzykiem organizacyjnym, jakie ponosi pracodawca – musi on bowiem dokonać reorganizacji pracy w swoim zakładzie, zapewnić ewentualne zastępstwo na czas absencji pracownika. Inaczej sytuacja wygląda w przypadku osób, które, tak

jak wnioskodawczynie, prowadzą działalność gospodarczą. W tym przypadku nie ma sytuacji składania wniosków o udzielenie urlopu, w związku z czym termin na wystąpienie o wypłatę zasiłku macierzyńskiego dla tych osób został określony odmiennie – wniosek należy złożyć przed terminem rozpoczęcia korzystania z zasiłku.

W przedmiotowej sprawie bezsporne było, iż wnioskodawczynie nabyła prawo do zasiłku macierzyńskiego. Wnioskodawczynie podlegała ubezpieczeniu chorobowemu, jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Wnioskodawczynie opłacała najniższe składki ubezpieczenia, nie dokonywała podwyższenia kwot składek. Odwołująca w czasie trwania ubezpieczenia urodziła dziecko, w związku z czym wypełniona została dyspozycja art. 29 ustawy.

Organ rentowy odmówił ubezpieczonej prawa do zasiłku macierzyńskiego tylko z powodu przekroczenia terminu do złożenia wniosku o przyznanie świadczenia. Z tym, że żaden z przepisów nie przewiduje w takim przypadku wygaśnięcia prawa do tego świadczenia. Uprawnienia z ubezpieczenia wiązane są z samym faktem urodzenia dziecka i podlegania ubezpieczeniu. Nadto odesłanie w ustawie z dnia 25 czerwca 1999 roku do regulacji Kodeksu pracy dotyczy przede wszystkim wymiaru świadczeń, nie zaś samego trybu jego dochodzenia. Odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu pracy musi wpływać także na ocenę terminu 14 dni zakreślonego na złożenie stosownego wniosku.

Prawdą jest, iż odwołująca wystąpiła z wnioskiem o wypłacenie jej zasiłku za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i później, za okres urlopu rodzicielskiego z tytułu prowadzonej przez nią działalności gospodarczej w dniu 5 czerwca 2015 roku, a okres zasiłku rozpoczął się w dniu 26 maja 2015 roku.

Przekroczenie tego terminu było jednak, zdaniem Sądu Rejonowego, uzasadnione szczególnymi okolicznościami leżącymi po stronie wnioskodawczynie.

Z ustaleń Sądu i ze zgromadzonej w sprawie dokumentacji wynika, iż odwołująca sprawowała opiekę nad chorym dzieckiem. Zgodnie z treścią złożonego zaświadczenia lekarskiego dziecko chorowało i od dnia 15 maja 2015 roku wymagało stałej opieki matki. Wnioskodawczynie zeznała, iż jeździła z dzieckiem na częste wizyty lekarskie i na zastrzyki z powodu choroby oskrzeli. Jednocześnie nie było nikogo, kto mógłby zająć się dzieckiem, aby wnioskodawczynie mogła złożyć wniosek w terminie. Mąż ubezpieczonej bowiem pracował w tym czasie od wczesnych godzin rannych do godzin popołudniowych i nie było go w domu. Matka wnioskodawczynie przyjmowała w spornym okresie leki antydepresyjne w związku ze śmiercią córki. Zrozumiałym jest zatem, że ubezpieczona w takich okolicznościach miała wątpliwości co do powierzenia swojej matce opieki nad małym dzieckiem. Starsze dzieci odwołującej były za małe (9 i 15 lat), aby móc zająć się kilkumiesięcznym niemowlęciem. Zatem nie można zachowaniu wnioskodawczynie przypisać bierności, czy lekceważenia swoich obowiązków. Zasadne było bowiem, zdaniem Sądu I instancji, przedłożenie przez matkę zdrowia własnego dziecka nad dotrzymanie warunków formalnych, w tym przypadku.

Wnioskodawczynie, jak tylko dziecko mogło pozostać pod opieką innej osoby, udała się do placówki organu rentowego celem złożenia odpowiedniego wniosku. Tam została poinformowana przez pracownika ZUS, iż upłynął termin na złożenie wniosku oraz, że w sytuacji wnioskodawczynie, niezbędne będzie dołączenie do wniosku odpowiedniego zaświadczenia od lekarza oraz oświadczenia matki, co do choroby dziecka. Po skompletowaniu dokumentów, jak o tym została poinformowana, ubezpieczona złożyła wniosek. Sąd nie miał podstaw by kwestionować twierdzenia wnioskodawczynie, dotyczące okoliczności złożenia wniosku, złożone w trybie przesłuchania strony. Strona pozwana nie wykazała okoliczności przeciwnych.

Organ rentowy w uzasadnieniu decyzji podnosił, iż warunkiem wypłacenia zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego oraz urlopu rodzicielskiego na rzecz osoby nie będącej pracownikiem, jest złożenie wniosku w terminie nie późniejszym, niż okres rozpoczęcia korzystania z tego zasiłku. Co do zasady należy zgodzić się z podnoszoną argumentacją organu rentowego. Jednak okoliczności przedmiotowej sprawy, ocena zachowania wnioskodawczynie, któremu nie można przypisać cechy zaniechania prowadzą do wniosku, iż odmówienie prawa do zasiłku macierzyńskiego było niezasadne.

Powoływanie się zatem na przekroczenie terminu do złożenia wniosku i pozbawienie w związku z tym prawa wnioskodawczyni do świadczenia, do przyznania którego spełnia wszystkie przesłanki, by je otrzymać, stanowi w ocenie Sądu nadużycie prawa i stoi w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego (art. 8 k.p.).

W świetle powyższych ustaleń Sąd Rejonowy, na podstawie art. 477¹⁴§ 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonej prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego od dnia 26 maja 2015 roku do dnia 6 lipca 2015 roku oraz okres ustalony jako okres urlopu rodzicielskiego od dnia 7 lipca 2015 roku do dnia 4 stycznia 2016 roku.

O kosztach procesu – kosztach zastępstwa procesowego, Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tj. Dz. U. z 2013 roku, poz. 461 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym dla spraw wszczętych od dnia 1 sierpnia 2015 roku.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organu rentowego. Zaskarżył wyrok, w całości i zarzucił mu:

- naruszenie prawa materialnego, a w szczególności § 18 pkt 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej (Dz. U. z 2014r. poz. 1594) w związku z art. 59 ust 15 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. z 2014r. poz. 1594 t.j.) - w brzmieniu obowiązującym do dnia 31.12.2015 r., poprzez błędne jego zastosowanie oraz ustalenie, że ubezpieczonej przysługuje prawo do zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego od 26-05-2015 do 06-07-2015 oraz urlopu rodzicielskiego od 07.07.2015 do 04.01.2016 na dziecko urodzone w dniu (...)
- naruszenie prawa procesowego tj. art. 233 k.p.c. polegające na wydaniu wyroku bez wyjaśnienia wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy.

Wskazując na te zarzuty, wniósł o zmianę zaskarżonego w całości wyroku i oddalenie w tym zakresie odwołania od decyzji z dnia 6.07.2015 r.

W uzasadnieniu apelacji podniósł, iż w myśl art. 59 ust. 15 wskazanej ustawy Minister właściwy do zabezpieczenia społecznego określa, w drodze rozporządzenia, inne wymagane dowody stanowiące podstawę przyznania i wypłaty zasiłków.

W myśl § 8 pkt 2 (wydaje się, że autorowi chodzi o § 18 pkt 2) rozporządzenia Ministra Pracy i polityki Społecznej w sprawie określania dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, dowodem stanowiącym podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonemu za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, w razie gdy zasiłek macierzyński za okres bezpośrednio poprzedzający okres objęty wnioskiem o udzielenie takiego urlopu był pobierany przez tego ubezpieczonego, jest wniosek ubezpieczonego złożony płatnikowi zasiłku macierzyńskiego przed terminem rozpoczęcia korzystania z tego zasiłku za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego - w przypadku ubezpieczonego niebędącego pracownikiem.

Istota sporu w niniejszym przypadku polega na tym, czy sąd miał podstawę prawną do przyznania spornego świadczenia z ubezpieczenia chorobowego w sytuacji zgłoszenia wniosku przez ubezpieczoną po terminie, czyli nie złożenia go przed terminem rozpoczęcia korzystania z przedmiotowego zasiłku.

Z akt sprawy wynika, że wnioskodawczyni w dniu (...) urodziła dziecko, a w dniu 5.06.2015 r. wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o wypłatę zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu, którego okres rozpoczynał się od 26.05.2015 r. Zgodnie z przepisami obowiązującymi w odniesieniu do stanu faktycznego w tej

sprawie, a w szczególności do uregulowania terminu składania wniosków w przypadku ubezpieczonego niebędącego pracownikiem, wnioskodawczyni uchybiła temu terminowi aż w rozmiarze 12 dni.

Podkreślenia wymaga to, iż wnioski w organie rentowym można zgłosić osobiście, korespondencyjnie lub przez osobę trzecią. Nie było zatem przeszkód aby za ubezpieczoną wniosek złożył mąż i to niezależnie od faktu, w jakich godzinach wykonywał swoją pracę zawodową. Ponadto to samo mogła zrobić ubezpieczona skoro wychodziła z dzieckiem do lekarza czy na zastrzyk i również mogła dopełnić tego obowiązku np. korespondencyjnie. Marginalnie tylko wymaga zwrócenia uwagi fakt związany z godzinami pracy urzędu pocztowego, w którym przesyłkę do ZUS można było nadać o różnych porach dnia, w tym także wtedy gdy mąż wrócił z pracy. Argumentacja jaką przywołał Sąd byłaby też trudna do przyjęcia, gdyby przekroczenie terminu było zaledwie jednodniowe, gdyż wnioskodawczyni korzystając z zasiłku w podstawowym okresie urlopu macierzyńskiego mogła z przedmiotowym wnioskiem wystąpić w każdym czasie zarówno przed 15.05.2015 r. jak i po tej dacie. W tym jednakże przypadku złożenie wniosku po upływie 12 dni od daty granicznej określonej w obowiązującym przepisie, świadczy wbrew twierdzeniu organu orzekającego o zupełnie innym zachowaniu wnioskodawczyni - całkowicie zawinionym i nieusprawiedliwionym.

Dodać trzeba, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 24.03.2015r. sygn. akt 42/13 uznał rzeczony § 18 pkt 2 rozporządzenia w zakresie, w jakim określa termin do złożenia wniosku o wypłatę zasiłku macierzyńskiego, za zgodny z art. 59 ust. 15 ustawy zasiłkowej oraz z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (wprawdzie w odniesieniu do stanu prawnego do 25.11.2013 r. ale w założeniach swoich zachowujący w tej sprawie aktualność).

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Zasiłek macierzyński przysługuje ubezpieczonej, która w okresie ubezpieczenia chorobowego albo w okresie urlopu wychowawczego urodziła dziecko. Przysługuje on przez okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, okres dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz okres urlopu rodzicielskiego, z zastrzeżeniem ust. 6. (art. 29 ust. 1 pkt 1, ust. 5 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 159 z późn. zm.).

Zgodnie z § 18 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 02.04.2012 r. w sprawie określenia dowodów stanowiących podstawę przyznania i wypłaty zasiłków z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz. U. 2012.444), wydanym na podstawie art. 59 ust. 15 ustawy zasiłkowej, dowodami stanowiącymi podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonemu za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego, w razie gdy zasiłek macierzyński za okres bezpośrednio poprzedzający okres objęty wnioskiem o udzielenie takiego urlopu był pobierany przez tego ubezpieczonego, są:

1) zaświadczenie pracodawcy o okresie udzielonego dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego oraz zaświadczenie pracodawcy o okresie i wymiarze czasu pracy wykonywanej w czasie dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego - w przypadku pracownika, któremu zasiłek macierzyński jest wypłacany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych;

2) wniosek ubezpieczonego złożony płatnikowi zasiłku macierzyńskiego przed terminem rozpoczęcia korzystania z tego zasiłku za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego albo dodatkowego urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego - w przypadku ubezpieczonego nie będącego pracownikiem.

Na mocy § 18a dowodami stanowiącymi podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego przysługującego ubezpieczonemu za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego, w razie gdy zasiłek

macierzyński za okres bezpośrednio poprzedzający okres objęty wnioskiem o udzielenie tego urlopu był pobierany przez tego ubezpieczonego, są:

1) oświadczenie ubezpieczonego o braku zamiaru korzystania przez drugiego z rodziców dziecka w okresie wskazanym we wniosku z zasiłku macierzyńskiego za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego albo oświadczenie ubezpieczonego o okresie, w którym drugi z rodziców dziecka zamierza korzystać z zasiłku macierzyńskiego za okres tego urlopu, w okresie objętym wnioskiem albo potwierdzone przez pracodawcę za zgodność z oryginałem kopie takich oświadczeń - w przypadku pracownika, któremu zasiłek macierzyński jest wypłacany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych;

2) zaświadczenie pracodawcy o okresie udzielonego urlopu rodzicielskiego oraz zaświadczenie pracodawcy o okresie i wymiarze czasu pracy wykonywanej w czasie urlopu rodzicielskiego - w przypadku pracownika, któremu zasiłek macierzyński jest wypłacany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych;

3) wniosek ubezpieczonego złożony płatnikowi zasiłku macierzyńskiego przed terminem rozpoczęcia korzystania z tego zasiłku za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu rodzicielskiego - w przypadku ubezpieczonego niebędącego pracownikiem.

W ocenie Sądu Okręgowego, w oparciu o powyższe brak podstaw do uznania, iż ubezpieczony nie będący pracownikiem nie ma określonego terminu do złożenia wniosku o przyznanie zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego.

Zaznaczyć również należy, iż z cytowanego § 18 pkt. 2 i § 18a pkt. 3 rozporządzenia wynika wyraźnie, iż podstawę przyznania i wypłaty zasiłku macierzyńskiego przysługującego m.in. za okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego, w przypadku ubezpieczonego nie będącego pracownikiem, stanowi wniosek ubezpieczonego złożony płatnikowi zasiłku macierzyńskiego przed terminem rozpoczęcia korzystania z tego zasiłku za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres dodatkowego urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego. Niewątpliwie więc, wbrew twierdzeniom Sądu I instancji, ubezpieczony jest zobligowany do złożenia w organie rentowym nie tyle wniosku o udzielenie dodatkowego urlopu macierzyńskiego lecz wniosku o wypłatę świadczeń za ten okres określony w przepisach prawa pracy. Bezsprzecznie także termin do złożenia wniosku o zasiłek macierzyński za dodatkowy okres urlopu macierzyńskiego i urlopu rodzicielskiego istnieje, przy czym nie precyzują go przepisy ustawy zasiłkowej a przywołanego rozporządzenia, zgodnie z którym wniosek o udzielenie dodatkowego urlopu macierzyńskiego musi zostać złożony przed rozpoczęciem korzystania z tego zasiłku. Dodatkowo w przypadku urlopu rodzicielskiego musi on być poprzedzony pobieraniem świadczeń z tytułu dodatkowego urlopu macierzyńskiego, co w przypadku wnioskodawczynie nie ma miejsca z uwagi na brak prawa do tych świadczeń na skutek złożenia wniosku po terminie.

Termin ten uznać należy za termin materialno-prawny, po którego upływie roszczenie o wypłatę świadczenia wygasa.

Stanowisko to zdaje się podzielać Sąd I Instancji, który jednak posunął się o krok dalej w swoich rozważaniach, uznając iż zachodzą podstawy do przywrócenie uchybionego terminu.

Z tak określonym stanowiskiem nie sposób się zgodzić. Obowiązujące przepisy nie przewidują bowiem instytucji przywrócenia tego terminu.

Podkreślić należy, iż Sąd Rejonowy przywracając wnioskodawczynie termin nie wskazał na podstawie jakiego przepisu podjął tę decyzję. Nie uczynił tego właśnie dlatego, że taka podstawa prawna nie istnieje. Ilekroć uchybiony termin materialno – prawny podlega przywróceniu obowiązujące przepisy wskazują to jednoznacznie. Brak odpowiedniego uregulowania oznacza brak takiej możliwości.

W związku z tym rozważania Sądu I Instancji co do zasadności przywrócenia uchybionego terminu i braku zawinienia po stronie wnioskodawczynie nie mają żadnego znaczenia. Okoliczność, iż wnioskodawczynie nie знаła przepisów prawa, nadto była zaangażowana w opiekę nad chorym dzieckiem nie konwalidują faktu złożenia przedmiotowego wniosku

po terminie. Podkreślenia wymaga, że dodatkowy urlop macierzyński jak i urlop rodzicielski, w odróżnieniu od urlopu macierzyńskiego (który jest obowiązkowy) ma charakter fakultatywny. Wobec tego skorzystanie z tego uprawnienia jak i uzyskanie stosownych świadczeń z tego tytułu, wymaga dochowania należytej staranności i dbałości o własne interesy. Wnioskodawczyni nie wykazała się wskazaną dbałością i nie dochowała terminu do złożenia wniosku o sporne nieobligatoryjne świadczenie. Stąd też nie może oczekiwać jego wypłaty.

W rozpatrywanym stanie faktycznym wnioskodawczyni w dniu (...) urodziła dziecko, a w dniu 5 czerwca 2015 roku wystąpiła do organu rentowego z wnioskiem o wypłatę zasiłku macierzyńskiego za okres dodatkowego urlopu, którego okres rozpoczął się od 26 maja 2015 roku. Wniosek złożyła zatem z 10 dniowym opóźnieniem.

W tym miejscu podkreślić należy, iż argumenty Sądu Rejonowego dotyczące zasad współżycia społecznego są zupełnie nie na miejscu. Sąd I Instancji wydaje się być nieświadomy faktu, iż nie mają one zastosowania w przypadku świadczeń z ubezpieczenia społecznego.

Podstawą przyznania świadczeń z ubezpieczenia społecznego mogą być tylko i wyłącznie przepisy prawa, a nie zasady współżycia społecznego. (Wyrok Sądu Najwyższego z 1998-12-15, II UKN 379/98 Opubl: Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rok 2000, Nr 3, poz. 125). Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych mają bowiem charakter ścisły, bezwzględnie obowiązujący - stąd zarówno warunki nabycia prawa do świadczeń, jak też wysokość tychże świadczeń i zasady ich wypłaty są sformalizowane. Wyłącza to możliwość wykładani tych przepisów z uwzględnieniem reguł słuszności. W związku z tym niedopuszczalnym jest orzekanie o wypłacie świadczeń w oparciu wyłącznie o przekonanie o trudnej sytuacji życiowej czy finansowej strony. Fakt sprawowania przez wnioskodawczynię opieki nad chorym dzieckiem i ewentualnie związany z nią brak możliwości uzyskania fachowej pomocy przy dochodzeniu świadczeń związanych z macierzyństwem czy też złożenia wniosku o te świadczenia, pozostaje więc bez wpływu na wynik rozstrzygnięcia w rozpoznawanej sprawie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 kpc zmienił zaskarżony wyrok i odwołanie wnioskodawczyni jako bezzasadne oddalił.